De contempladors a constructors de la Pàtria

Una taula rodona virtual inspirada per la incapacitat del Tribunal Constitucional per dictar sentència sobre l'Estatut

PERE FONT I GRASA

Un cop més, i després de tres anys, el Tribunal Constitucional ha estat incapaç de sentenciar sobre l'Estatut de Catalunya impugnat pel Partit Popular. Text aprovat per les Corts espanyoles la primavera del 2006 i refrendat posteriorment pel poble català.

Mitjantçant una inversemblant maniobra biològica, he copsat l'opinió d'homenots que des d'escrits llunyans o d'altres més actuals, han tingut la voluntat de col·laborar. Una majoria dels integrants de la virtual taula rodona, de la tertúlia, han estat testimonis d'afers històrics on gairebé sempre la Pàtria n'ha sortit trepitjada pel Minotaure. No hi ha preguntes; tan sols diàleg sobre un tema ancestral: Catalunya versus Espanya. Crec que és un còctel interessant amb frases recollides textualment de llibres o bé d' articles d'opinió i entrevistes als diaris del primer trimestre del present 2010.

Jaume Vicens Vives. Veient que el joc de la catalanitat és inseparable d'un intervencionisme hispànic, són molts els qui es pregunten si ja no és hora que Catalunya tingui la plena responsabilitat d'organitzar la seva o les seves parcel·les d' Espanya i de plantejar amb Espanya un programa comú per a tots els pobles peninsulars; una reforma política i millora social sense trencacolls subversius. Però a Madrid s'hi cou un altre arròs i els grans primats del règim no volen escoltar la cançó.

El problema català queda reduït a vèncer les eleccions immediates (Josep Pla)

Josep Pla. La tendència a la conservació del poder fa dels polítics que per pròpia experiència es dediquin només al problema electoral. ¡Guanyar les eleccions! ¡Guanyar les eleccions sempre! ¡Guanyar les eleccions sigui com sigui!, El problema català queda reduït a vèncer les eleccions immediates.

Ernest Lluch. Hem de canviar les coses, però hem de canviar les persones. Hem de fer nostres els valors del cristianisme primitiu i del cristianisme humanista. Hem d'incorporar els valors de la companyonia dels treballadors a la feina i a la seva organització autònoma. L'ètica del treball i de la feina ben feta ens ha de vertebrar. Hem de maldar per a que els flagells i causes de desigualtat desapareguin; la llibertat és un fi en sí mateixa

Josep Maria de Sagarra. L'experiència de la catàstrofe de 1936-39 m'ha servit per a eliminar molts prejudicis superflus i ha fixat, cada vegada més, la meva atenció únicament sobre les

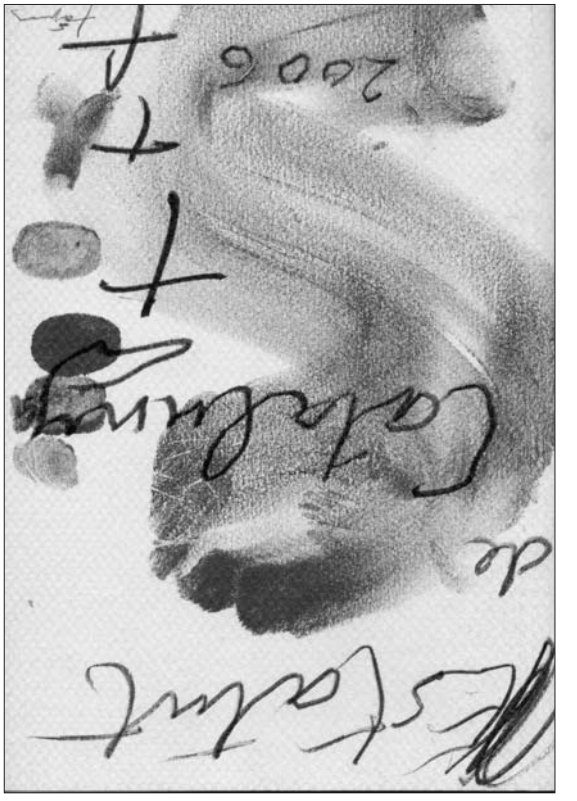

Estatut de Catalunya, 2006. Portada d'Antoni Tàpies

coses que ens importa salvar de la crema; únicament sobre allò que hem de ponderar i afirmar amb tota la nostra energia si no volem que un esforç de gairebé cent anys per la llengua i la cultura sigui ineficaç.

Jaume Vicens Vives. La vella discussió sobre la bel·licositat catalana té una resposta clara: els catalans hem donat proves que no som ni més valents ni més covards que els altres pobles de l'Occident europeu i que avui la milícia es més un problema tècnic —d'acadèmies, laboratoris i armament— que de músculs tensos i acerades cordes nervioses.

Ernest Lluch. Si alguna actitud política funciona es manté, sinó funciona es corregeix immediatament. L'únic inamobible serà la defensa d'aquells grans principis que han de dur-nos a una situació millor dins de l'humanisme possible per a que la llibertat política, l'eficàcia econòmica i la justícia social avancin.

Josep Pla. Diuen que Espanya és un país de molta profunditat, d'apassionament vertebrat. No ho sé. A vegades crec que no és

Jaume Vicens Vives

del tot cert. Crec que Espanya és un país tan superficial, que pot ser el *trompe-l'oeil* d'aquest desordre i d'aquesta confusió, i l'abundor sensorial, és el que produeix la ficció de la profunditat.

Jaume Vicens Vives. Des d'un punt de vista polític, generalment hem dit PROU! en el moment pitjor, quan la conjuntura ens era desfavorable, quan havia passat el punt dolç de la nostra força o de la nostra raó. D'aquesta manca d'encert, en té la culpa, sens dubte, l'escanyoliment del seny de les classes dirigents.

Ernest Lluch. Si les coses es miren al revés de com t'ensenyen, acabaràs veient alguns angles desconeguts. Penso que a la vida social i política s'han de tenir pocs valors però molt sòlids, i que un cop adoptats s'ha de procurar no modificar-los amb el pas del temps més que quan els fets ens portin a modificar-los globalment.

Antoni Puigverd. Recordem que el general Mena feu un discurs en contra de l'Estatut, la sacrosanta prosa espanyola i *cuartelera* no té aparença unànime ja que es divideix en dues escoles: la del vell però arregladet patrioterisme espanyol (irritat, sarcàstic i amenaçador) i la moderna retòrica del patriotisme constitucional, que diu beure de les teories de Jürgen Habermas. Les tals escoles, quan discrepen sobre d'altres temes, es barallen com gats i gossos... però convergeixen en una única passió quan es refereixen als díscols catalans: igualtat equival a uniformitat.

Ernest Lluch. Es pot ser rebel però competent, com ens deia Gunnar Myrdal.

Josep Maria de Sagarra. Epidèrmicament i fugaçment se'ns hi projecten les obres de la rebel·lió i de l'anarquisme; ingrats i hipòcrites, seriem, perquè aquestes dues tares són consubstancials amb el teixit muscular del nostre poble, molt ric en lirismes però molt pobre en eficàcies.

Josep Pla. Si la demagògia popular no fos res més que un procediment infalible per enganyar el poble, no seria altre cosa més; el pitjor es que aquesta demagògia és putrefacte i el seu contacte no es gens agradable. Patim alguna premsa popular que cal llegir-la amb dosis d'aigua de colònia per airejar l'ambient de tantes secrecions. *(Nota de l'autor: en lloc de premsa popular, avui en dia el solitari de Llofriu potser també se sumaria a l'expressió: premsa de la caverna madrilenya)*.

Jaume Vicens Vives. La vida dels catalans és un acte d'afirmació continuada: és el sí, no el si. Per això el primer ressort de la psicologia catalana no és la raó, com en els francesos; la metafísica, com en els alemanys; l'empirisme, com en els anglesos; la intel·ligència, com en els italians; o la mística, com en els castellans. A Catalunya el mòbil primari és la voluntat d'ésser... o surem o ens enfonsem.

Joan Solà. Una persona, un poble, necessiten primerament tenir dignitat. A Catalunya fa mesos i anys que ens sentim humiliats, escarnits, trepitjats per les forces "legals" de l'Estat. Ens trobem en un moment dolç d'esperança, només reaccionant, només tirant endavant de cara al futur, només engrescant la joventut i tots els immigrants en un projecte progressiu i clarament català, només així els ciutadans de Catalunya deixarem de sentir-nos subordinats a ningú, inferiors a ningú, escarnits per ningú.

Jaume Vicens Vives. Pot ésser el pactisme una fórmula moderna? No ho sostindríem pas. El pactisme fou una gran fórmula de relacions pràctiques i concretes entre el Poder i el poble català. Perdurà durant més de tres segles com a mesura d'equilibri polític, i això no és un mal record. Precisament aquesta persistència, però, ens posa sobre la petja d'algun vici especial del capteniment polític de Catalunya. El just capteniment és la nostra fórmula d'or, el nord dels catalans en els nostres afers públics i privats. És el seny més la mesura que asseguren la continuïtat de la terra. En això el català és l'hereu directe de l'home antic. Captenir-se bé es desitjar que les coses rutllin amb harmonia sense entrebancs.

A Catalunya el mòbil primari és la voluntat d'ésser... o surem o ens enfonsem (Vicens Vives)

Ernest Lluch. No cal oblidar els versos de Salvador Espriu: "Recorda sempre això Sepharad / Fes que siguin segurs els ponts del diàleg / i mira de comprendre i estimar / les raons i les

parles diverses dels teus fills". Patim, i patim amb molt alt grau, la incúria cultural generalitzada. Sense curiositat, els esperits són tancats i els ulls són cecs.

Josep Maria de Sagarra. En el diàleg que s'estableix entre l'home i la seva preocupació, moltes vegades el que és essencial, però que resulta extemporani, resta en l'ombra absoluta, i d'allò que és efímer, però que sembla actual, se'n fa un plat de primera.

Joan Solà. Jo tinc una pàtria, que ells no m'han reconegut mai i que sempre han intentat destruir-me-la; jo tinc una altra llengua i una altra literatura, que ells han maldat per esborrar-les del mapa, generació rere generació, violència que manté encara avui mig país en la ignorància d'aquesta llengua i d'aquesta literatura, jo no puc fer pràcticament res amb la meva llengua, ni tan sols dins el meu país i em sento empegueït després de trenta anys de "democràcia", quan travesso l'Ebre.

El Tribuna Constitucional

Jaume Vicens Vives. Si els catalans ens examinem de nosaltres mateixos i des d'un punt de vista favorable, som homes feiners, constructius, reposats, previsors, capaços de trobar fórmules adequades al bon desenvolupament de les relacions privades i públiques. Ningú no ens pot negar el nostre sentit social, ni tampoc l'excel·lència d'algunes de les solucions que hem aplicat als problemes eterns. El català típic davant de la realitat té uns punts cardinals: seny, embadalament, rebentada i tot o res.

En el diàleg entre l'home i la seva preocupació, moltes vegades d'allò que és efímer, però que sembla actual, se'n fa un plat de primera (J.M. de Sagarra)

Josep Maria de Sagarra. De contemplador vaig passar a constructor: del que em suggerien les lletres, i sobretot les il·lustracions, van sortir els meus versos inicials....

Joan Solà. ...talment com haurien de fer tots els catalans: de contempladors a constructors... de la Pàtria.

Jaume Vicens Vives. Ens convé dominar la història, promoure dirigents i quadres, anar poc a poc; això és el que ens convindria. Si no sabem o no podem fer-ho és perquè portem excessiva càrrega explosiva per a les nostres facultats d'ordenar el món, encara que sigui la petita part del món en què ens ha tocat de viure.

****

Fins aquí els textos manllevats. Per la seva extracció no ha calgut fer servir fòrceps perquè és evident que formen part d'un llegat literari català que, com en es el cas de Vicens Vives, resulta ser llibre d'obligada consulta, com una mena de llibre de capçalera del català emprenyat. La comparativa dels comentaris d'en Pla periodista passejant pel Madrid republicà, pot portar a una discussió sobre la visió excessivament dretana dels fets, que no obstant això, quan toca la vessant Catalunya / Castella és d'una clarividència notòria. He extret frases d'en Sagarra, diria que d'un llibre menor, que tot parlant d'en Verdaguer —s'hi mostra crític— aprofita per deixar anar opinions generalistes sobre la Catalunya eterna. M'enamora la seva frase: *"De contemplador vaig passar a constructor"*. Arribats a aquest punt m'he permès una llicència, quan en Joan Solà li "contesta" que això és el que hauríem de fer tots els catalans: *"De contempladors a constructors... de la Pàtria"*.

****

Vicens Vives, Jaume. *Notícia de Catalunya*. Barcelona: 1999. Columna / Proa. Biblioteca Bàsica de Catalunya. Escrit original del 1954.

Pla, Josep. *Madrid. El advenimiento de la República*. Madrid: 2003. El País. Clásicos del siglo XX. Escrit original del 1933.

Lluch, Ernest. *L'esforç per construir un país*. Barcelona: 2007. Fundació Ernest Lluch / Blanquerna Centre Cultural / Generalitat de Catalunya 2007.

De Sagarra, Josep Maria. *El meu Verdaguer*. Barcelona: 2002. La Campana. Escrit publicat el 1968.

Els textos del periodista /columnista Antoni Puigverd han estat publicats a *La Vanguardia* el primer trimestre de 2010

El text de Joan Solà s'ha extret d'entrevistes que li han fet a l'*Avui* i *El Punt*.

■